

Analyse van de geregistreeerde criminaliteit per wijk in het Brussels Gewest

Een multivariate en typologische benadering

MAART 2026

Inleiding

Het Observatorium van safe.brussels speelt een centrale rol voor de studie en het begrip van de geregistreeerde criminaliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Als gewestelijke instelling die de opdracht heeft gegevens betreffende de veiligheid te verzamelen, te integreren en te analyseren, zorgt het Observatorium voor de productie van betrouwbare, vergelijkbare en gecontextualiseerde indicatoren. Door haar methodologische expertise en haar vermogen om verschillende informatiebronnen met elkaar te vergelijken, verstrekt ze aan beleidsmakers, de actoren op het terrein en het grote publiek een gestructureerd en objectief inzicht in de evolutie op het vlak van veiligheid in Brussel. De hier voorgestelde specifieke analyse is gebaseerd op deze logica van verduidelijking, ondersteuning van de besluitvorming en transparantie.

De geregistreeerde criminaliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft betrekking op alle misdrijven die de politie officieel heeft geregistreeerd op basis van een aanvankelijk proces-verbaal. Het gaat om een essentiële indicator voor een goed begrip van de evolutie van de openbare veiligheid, maar vertegenwoordigt slechts een deel van de werkelijke criminaliteit. Haar volume hangt immers niet alleen af van de criminele activiteit zelf, maar ook van institutionele en sociale factoren zoals de

proactiviteit van de politie (intensiteit van de controles, operationele prioriteiten, gerichte acties) en de neiging van slachtoffers of getuigen om klacht in te dienen. Deze elementen hebben een directe invloed op het aantal geregistreeerde feiten, onafhankelijk van de objectieve evolutie van het criminele fenomeen. De analyse van de geregistreeerde criminaliteit moet daarom met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, rekening houdend met deze institutionele vertekeningen en dynamiek.

Het doel van deze analyse is om de verbanden te onderzoeken tussen de door de politiediensten geregistreeerde criminaliteit en de economische, sociale en demografische indicatoren van het grondgebied. Ze probeert de territoriale patronen van de geregistreeerde criminaliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te identificeren om een beter inzicht te krijgen in de ruimtelijke spreiding van deze fenomenen en hun specifieke lokale kenmerken. De benadering bestaat erin de gegevens te ontsluiten door middel van multivariate statistische methoden, met name de Hoofdcomponentenanalyse (PCA, Principal Component Analysis), de kruising van indicatoren en het opstellen van een typologie met als doel groepen van wijken te identificeren op basis van hun criminogeen profiel. Deze benadering stelt ons in staat verder te gaan dan een eenvoudige

beschrijvende lezing van de cijfers en ook een gestructureerde en gecontextualiseerde interpretatie van de ruimtelijke dynamiek van de

geregistreeerde criminaliteit voor te stellen. Het resultaat is een typologische benadering van de wijken op basis van de onderzochte variabelen.

1. Woonwijken en gebruikte variabelen

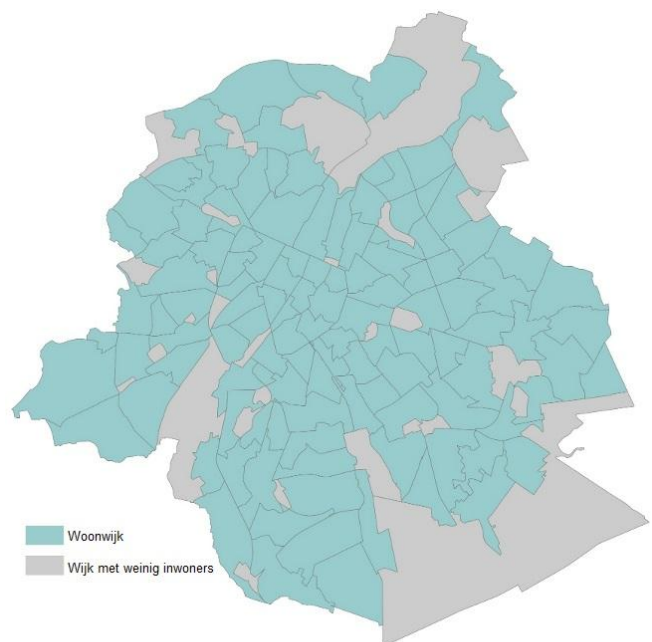
De observatie-entiteiten die voor de volgende analyse worden gebruikt, zijn de 118 woonwijken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Figuur 1), zoals bepaald door de Wijkmonitoring¹. Deze wijken hebben gemiddeld 10.000 inwoners per wijk, variërend van ongeveer 3.000 tot 25.000 inwoners.

We zijn dit werk begonnen met de selectie van 26 kwantitatieve variabelen, waaronder 7 variabelen van geregistreeerde criminaliteit. De variabelen werden geselecteerd op basis van hun beschikbaarheid en de recente aard van hun actualisering - tussen 2021 en 2023 voor de contextvariabelen, en 2023 voor de variabelen met betrekking tot geregistreeerde criminaliteit - alsook op basis van hun relevantie, beoordeeld volgens eerdere analyses van hun waargenomen verbanden met het criminaliteitspercentage.

Door sterk gecorreleerde variabelen te groeperen en variabelen met een zeer beperkt verklarend gewicht op multivariaat niveau te verwijderen, hebben we de analyse beperkt tot 14 kwantitatieve variabelen, waarvan 4 voor geregistreeerde

criminaliteit, 9 voor sociaaleconomische en demografische indicatoren en 1 voor DBDMH-interventies wegens brand (Tabel 1).

FIGUUR 1: De 118 woonwijken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Bronnen : Wijkmonitoring - BISA © Brussels Urbis ©©

TABEL 1: De 14 variabelen geselecteerd voor de analyse

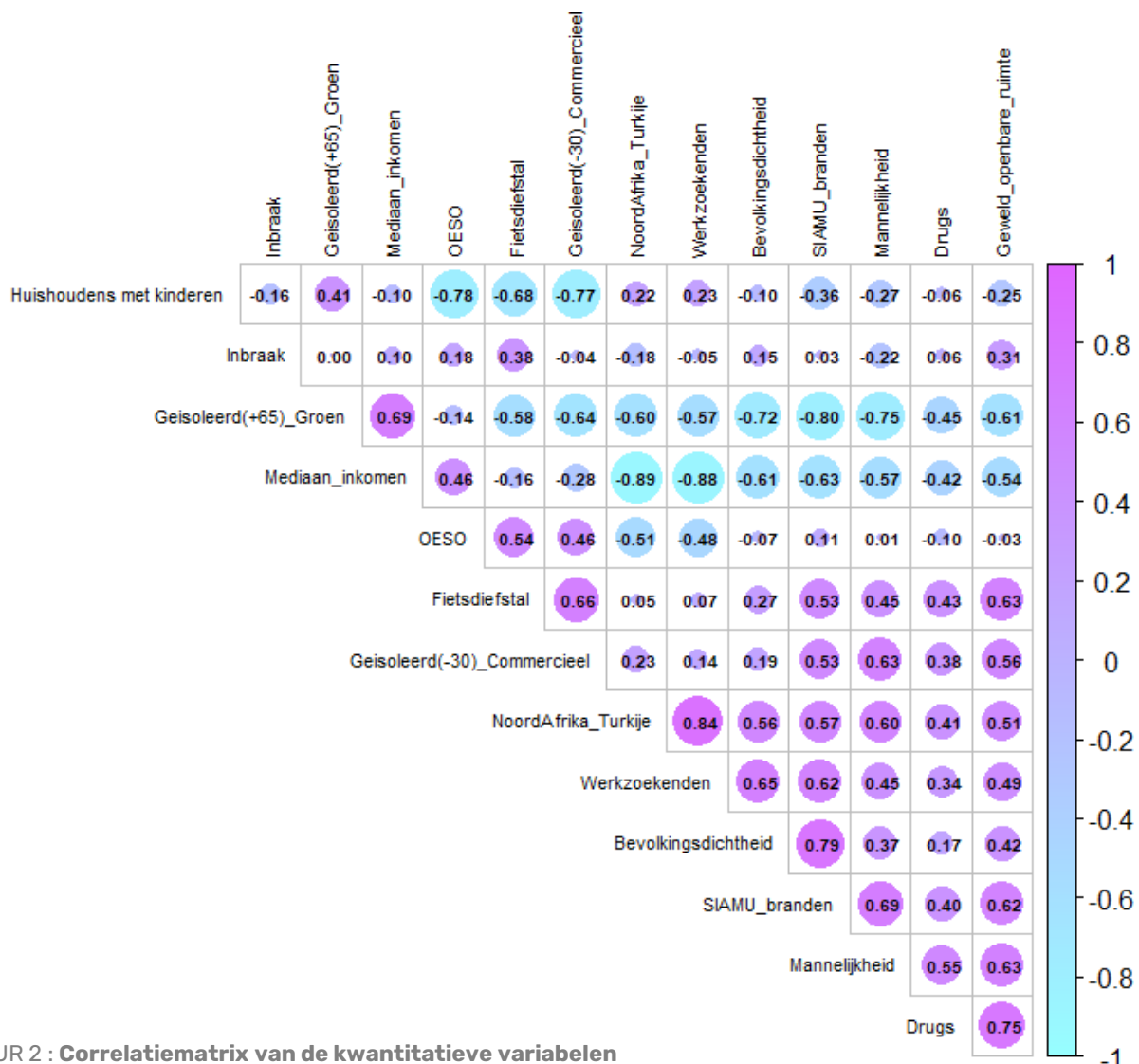
4 variabelen van geregistreeerde criminaliteit en 1 variabele van de DBDMH-interventies	9 sociaaleconomische en demografische indicatoren
<ul style="list-style-type: none"> Inbraak Fietsdiefstal Drugs (verkoop en bezit) Geweld in de openbare ruimte (met fysieke en mondelinge "bedreigingen", "wapens en munitie" waaronder bezit of illegaal vervoer, en "seksueel geweld") DBDMH-interventies (brand) 	<ul style="list-style-type: none"> Bevolkingsdichtheid Aandeel huishoudens met kinderen Aandeel alleenstaanden jonger dan 30 + aandeel handelsgelijkvloersen Aandeel alleenstaanden ouder dan 65 + percentage groene ruimten Aandeel mannen in de bevolking (mannelijkheid) Aandeel personen afkomstig uit OESO-landen behalve Turkije en Zuid-Amerika Aandeel personen afkomstig uit Noord-Afrika of Turkije Aandeel werkzoekenden Mediaan inkomen

1. <https://wijkmonitoring.brussels/indeling-brussels-hoofdstedelijk-gewest-in-wijken>. Zie ook: Observatory - Cel Image, Methodologische gids van het Observatorium. Analyse en beeld van de fenomenen, Tweede editie, Januari 2023, pp. 30-32. <https://safe.brussels/nl/methodologische-gids-van-het-observatorium-analyse-en-beeld-van-de-fenomenen-tweede-editie>.

We tellen ook 3 categorische variabelen: Eén nominale categorische variabele, i.e. de 6 politiezones, en twee categorische variabelen die zijn gecreëerd op basis van continue variabelen, i.e. gender en bevolkingsdichtheid. Het gender wordt vastgesteld op basis van het aandeel mannen in de bevolking volgens vier modaliteiten (M+, M, V, V+), terwijl voor de bevolkingsdichtheid drie modaliteiten in aanmerking worden genomen (Low, Mid, High). Deze laatste twee variabelen zijn onderhevig aan een vertekening onder invloed van het drempel-effect van de grenzen van de gedefinieerde categorieën, maar maken toch een zekere mate van leesbaarheid mogelijk in de analyse die volgt.

Het doel is om de correlaties bloot te leggen tussen sociaaleconomische, demografische en stedenbouwkundige variabelen onderling alsook met de variabelen in verband met geregistreeerde criminaliteit, om op die manier structurerende patronen te identificeren die ons helpen het gebied te begrijpen. Daartoe stellen we eerst de correlatiematrix op tussen alle variabelen van onze dataset (Punt 2). Vervolgens maken we een analyse van de hoofdcomponenten die we ook gaan interpreteren (Punt 3); tot slot rangschikken we de wijken in clusters (typologie), die we dan in kaart brengen om ze visueel voor te stellen binnen de ruimte van het Brussels gewest (Punt 4).

2. Multivariate benadering: correlatiematrix

FIGUUR 2 : Correlatiematrix van de kwantitatieve variabelen

De correlatiematrix (Figuur 2) onderzoekt de relatie van elke variabele met alle andere met behulp van de Pearson-correlatiecoëfficiënt² die de sterkte en de richting van de lineaire relatie tussen twee variabelen meet, van -1 tot 1. Een coëfficiënt dicht bij 1 wijst op een sterke positieve lineaire correlatie tussen de twee variabelen: als de ene toeneemt, neemt de andere ook toe. Een coëfficiënt dicht bij 0 geeft aan dat er geen lineair verband werd gedetecteerd. Tot slot staat een coëfficiënt dicht bij -1 voor een sterk negatief lineair verband: als de ene variabele stijgt, daalt de andere.

Met 14 kwantitatieve variabelen laat de correlatiematrix 91 relaties zien. Als we ons ertoe beperken slechts enkele significante correlaties onder de aandacht te brengen, ter illustratie, zien we een sterke negatieve correlatie tussen het mediane inkomen en het aandeel werkzoekenden (-0,88). Het mediane inkomen is positief gecorreleerd met het aandeel alleenstaanden ouder dan 65 en met het percentage groenpercentage (0,69), alsook met personen afkomstig uit OESO-landen (0,46); het is negatief gecorreleerd met geweld in de openbare ruimte, fietsdiefstal en de verkoop en het bezit van

drugs. Het aandeel werkzoekenden is positief geassocieerd met het aandeel personen afkomstig uit Noord-Afrika en Turkije (0,84), bevolkingsdichtheid (0,65), het aantal DBDMH-interventies wegens brand (0,62), mannelijkheid (0,45) en de variabelen van geregistreerde criminaliteit met uitzondering van inbraak.

We merken ook het verband op tussen de DBDMH-interventies wegens brand en bevolkingsdichtheid (0,79), geweld in de openbare ruimte (0,62), fietsdiefstal (0,53) en het aandeel winkelpanden op het gelijkvloers en alleenstaanden jonger dan 30 (0,53). Geweld in de openbare ruimte is sterk gecorreleerd met de variabele drugs (0,75). Hier wijzen we erop dat correlatie niet gelijk staat met oorzakelijk verband en dat twee variabelen met hoge waarden voor dezelfde wijk niet noodzakelijk betekenen dat de ene de andere beïnvloedt of verklaart.

Al deze verbanden kunnen globaal worden gevisualiseerd door de cirkel van correlaties die het resultaat is van een hoofdcomponentenanalyse (PCA).

3. Vermindering van dimensionaliteit: hoofdcomponentenanalyse (PCA)

De hoofdcomponentenanalyse (PCA) is een multivariate statistische methode die wordt gebruikt om de informatie in een groot aantal kwantitatieve variabelen samen te vatten door ze om te zetten in een beperkt aantal nieuwe variabelen die hoofdcomponenten worden genoemd. Deze componenten zijn lineaire combinaties van gestandaardiseerde initiële variabelen (met gemiddelde 0 en variantie 1), gekozen om zoveel mogelijk van de variabiliteit in de gegevens vast te leggen. De eerste component, of eerste dimensie, verklaart het grootste deel van de variantie uitgedrukt als percentage. De tweede component is onafhankelijk van en staat loodrecht op de eerste, en verklaart een kleiner deel van de variantie in percentage, enzovoort. Elke component

wordt dus geassocieerd met een dimensie en een percentage van de verklaarde variantie, waarbij de som van alle componenten gelijk is aan 100%.

De PCA is vooral nuttig om complexe gegevens te visualiseren en te interpreteren en om verborgen structuren te detecteren (groepen individuen of relaties tussen variabelen). De methode maakt vereenvoudiging mogelijk zonder al te veel informatie te verliezen, waardoor het gemakkelijker wordt om typische profielen te identificeren en beslissingen te nemen. In het kader van de studie van de criminaliteit door de cel Image van het Observatorium wordt dit instrument van toegepast onderzoek hier gebruikt voor een verkennende analyse.

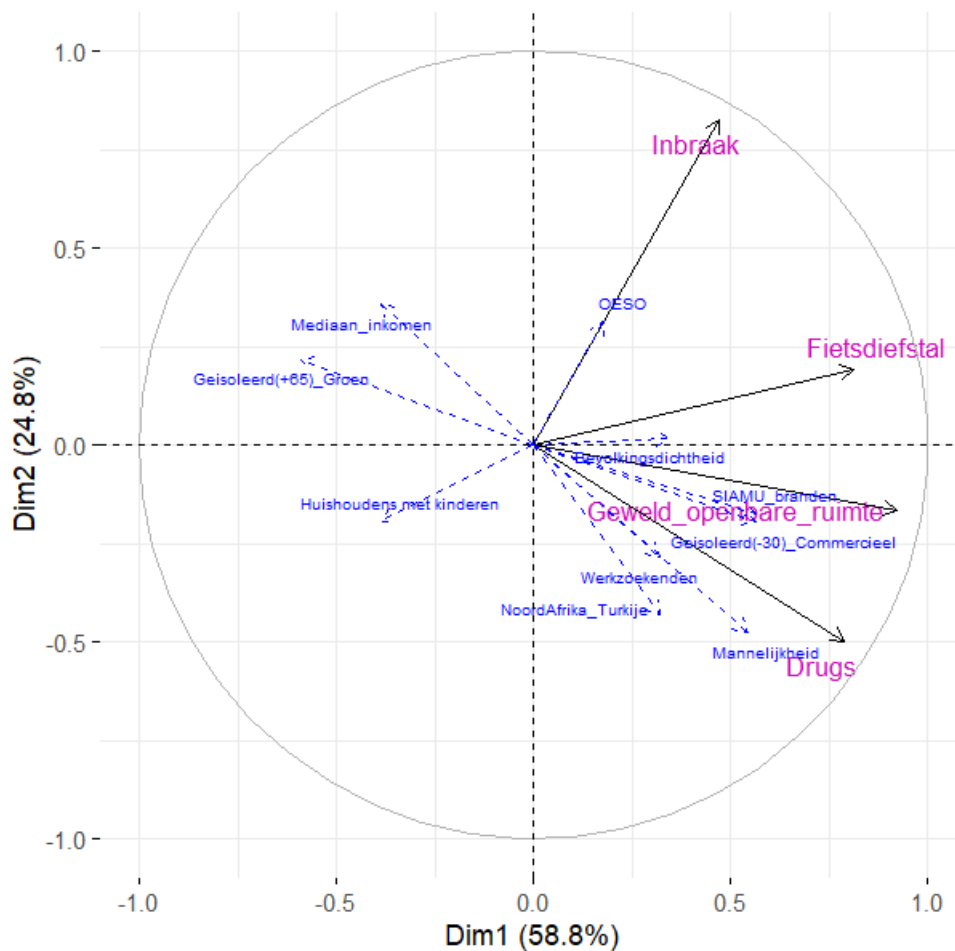
2. De Pearson-correlatiecoëfficiënt is gelijk aan de som van de producten van de afwijkingen ten opzichte van het gemiddelde voor de twee variabelen (covariantie), gedeeld door het product van hun standaarddeviaties (normalisatie).

We hebben een eerste PCA uitgevoerd op de vier variabelen die verbonden zijn met de geregistreerde criminaliteit. De analyse onderzoekt de structuur van de criminaliteit. De andere variabelen (gestippelde pijlen) worden a posteriori geprojecteerd op de assen.

Op de eerste dimensie, die 58,8% van de variabiliteit van de geregistreerde criminaliteit verklaart, zijn alle variabelen van criminaliteit positief en wijzen ze naar rechts. We zien dus een algemeen contrast

tussen enerzijds, aan de linkerkant, wijken met lage criminaliteit, hoge inkomens, een hoger percentage groene ruimten en een relatief hoger aandeel alleenstaanden ouder dan 65 en huishoudens met kinderen, en anderzijds wijken met een hoge dichtheid, met een relatief hoger aandeel alleenstaanden jonger dan 30, meer mannen dan vrouwen, DBDMH-interventies wegens brand, winkelpanden op het gelijkvloers en werkzoekenden, en waar de geselecteerde feiten van criminaliteit geconcentreerd zijn.

FIGUUR 3 : PCA - Cirkel van de correlaties van de criminaliteitsvariabelen

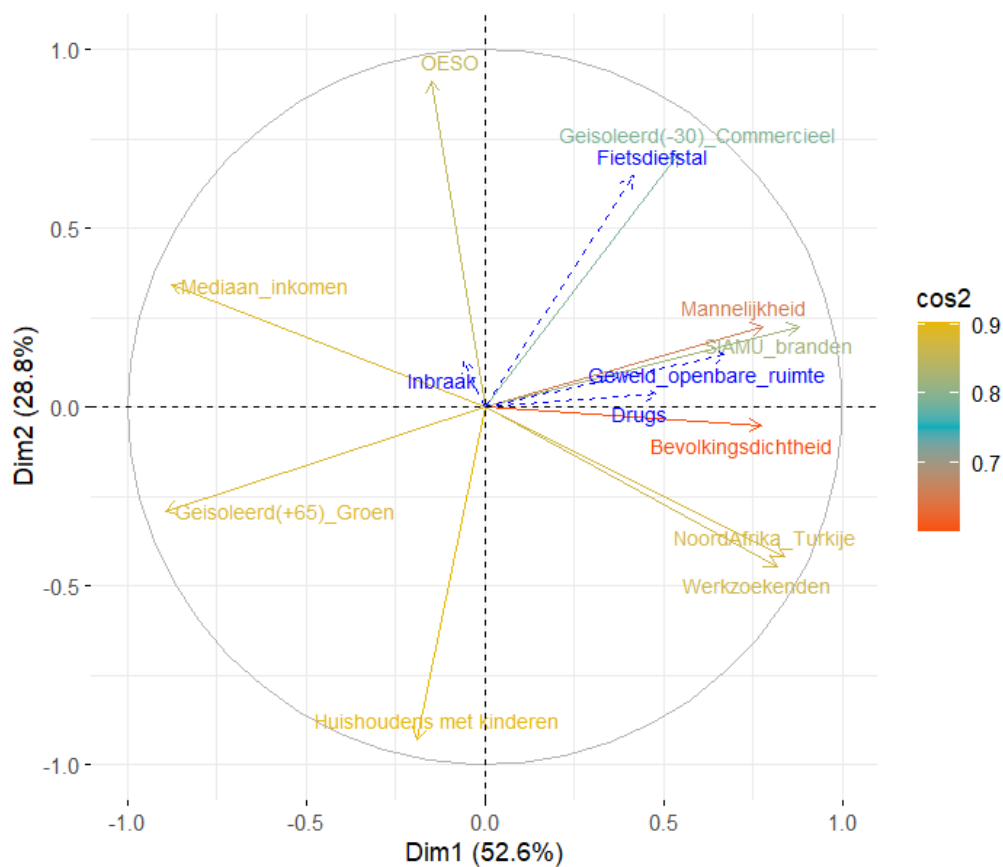
Omgekeerd wordt hierna een andere PCA gemaakt van de sociaaleconomische en demografische variabelen. Ze beschrijft de structuur van de gebieden en individuen op basis van hun kenmerken.

De variabelen van geregistreerde criminaliteit worden vervolgens geprojecteerd om te zien met welke sociale profielen ze zijn geassocieerd.

Als we deze figuur iets meer in detail bekijken zien we (Figuur 4) dat de som van de variabiliteit die wordt verklaard door de eerste dimensie (52,6%) en de tweede dimensie (28,8%), gelijk is aan 81,4%. Deze twee dimensies zijn twee nieuwe variabelen die op zichzelf meer dan 4/5 van de variabiliteit in de hier gebruikte gegevens verklaren. Deze grafiek toont ook de richting van de criminaliteitsvariabelen die later zijn toegevoegd.

Op te merken valt dat kleur de kwaliteit weergeeft van de weergave van de variabelen die op de geconstrueerde assen zijn geprojecteerd. Een $\cos^2 > 0,6$ met pijlen dicht bij de cirkel is sterk gecorreleerd met de assen en speelt daarom een actievere rol in hun constructie. Dit is het geval voor alle variabelen die hier worden gebruikt.

FIGUUR 4 : PCA - Cirkel van de correlaties van de sociaaleconomische, demografische en stedenbouwkundige variabelen

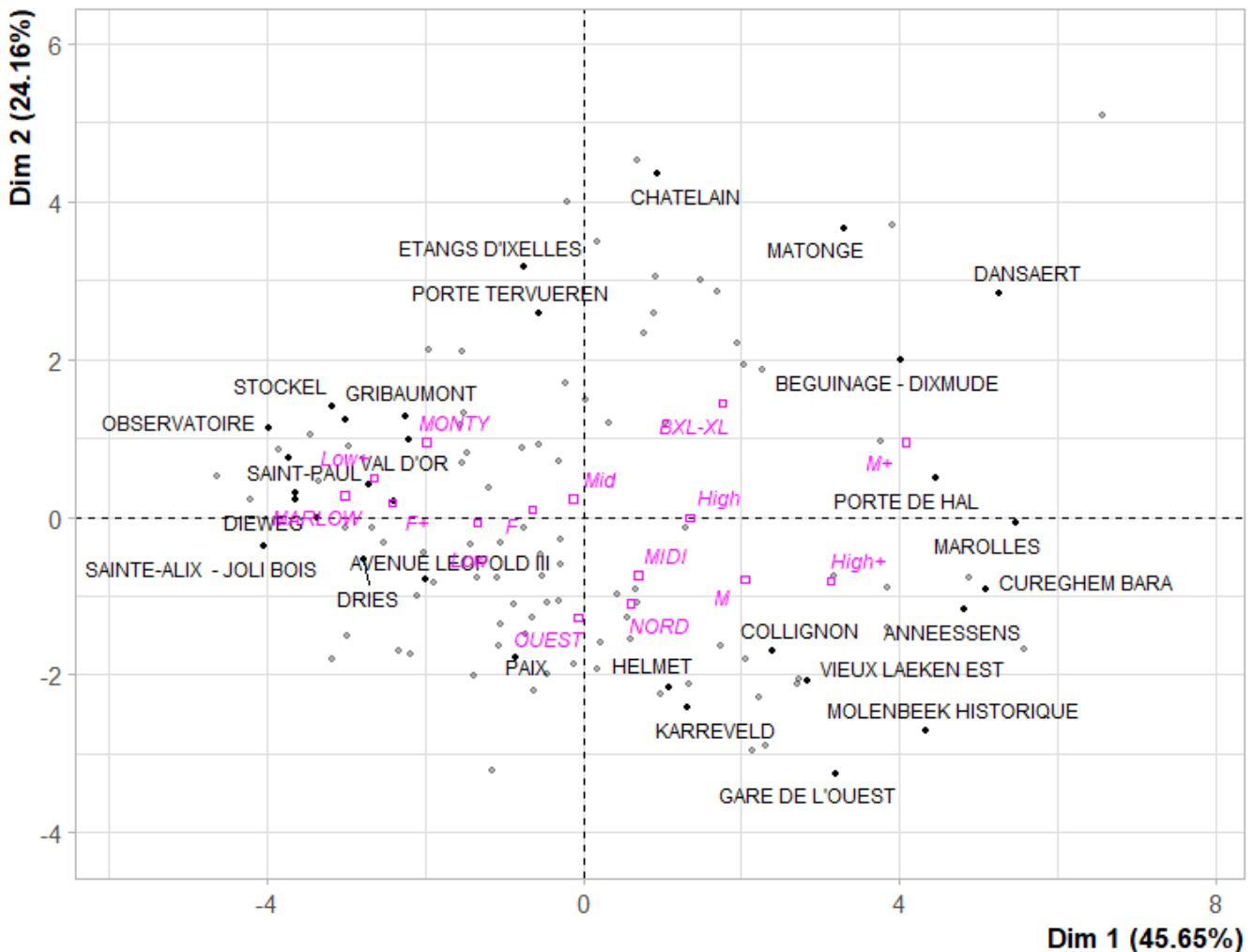
Deze PCA bevestigt eerdere observaties die zijn afgeleid uit de correlatiematrix: de variabelen zijn gegroepeerd op de assen zoals verwacht door de Pearson-coëfficiënten. Geweld in de openbare ruimte en drugsgebruik worden echter sterker geassocieerd met mannelijkheid en bevolkingsdichtheid, in de wijken met het hoogste aantal DBDMH-interventies wegens brand. De pijlvector voor "huishoudens met kinderen" staat bijna in een rechte hoek ten opzichte van het "mediane inkomen" en de variabele "aandeel

werkzoekenden". Een rechte hoek betekent dat er geen correlatie is, wat zou kunnen betekenen dat er evenveel huishoudens met kinderen zijn in wijken met hoge inkomens als in wijken met lagere inkomens. Hetzelfde geldt, maar in mindere mate, voor de variabele voor het aandeel personen afkomstig uit OESO-landen. Het aandeel personen afkomstig uit Noord-Afrika en Turkije is daarentegen zeer sterk gecorreleerd met wijken met lage inkomens.

Deze grafiek (Figuur 5) stelt ons in staat vooruit te lopen op de classificatie van de wijken die verder in dit document wordt ontwikkeld; op te merken valt dat de wijken zijn verdeeld in drie wolken: een vrij

dichte wolk van punten links van het midden, een andere vrij dichte wolk rechtsonder en een andere minder dichte wolk rechtsboven.

FIGUUR 5 : Grafiek van de wijken op de eerste twee assen van de PCA voor de 14 kwantitatieve variabelen

Ze laat ook toe om de categorische variabelen a posteriori in kleur te projecteren (dichtheid, politiezone, gender). De structuur van deze variabelen is consistent. De bevolkingsdichtheid vormt een as die loopt van het kwadrant linksboven (Low+) naar het midden (Mid) en vervolgens tot het kwadrant rechtsonder (High+). De PZ's vormen een U-vormige structuur die loopt van het kwadrant linksboven (Monty en Marlow) naar het kwadrant

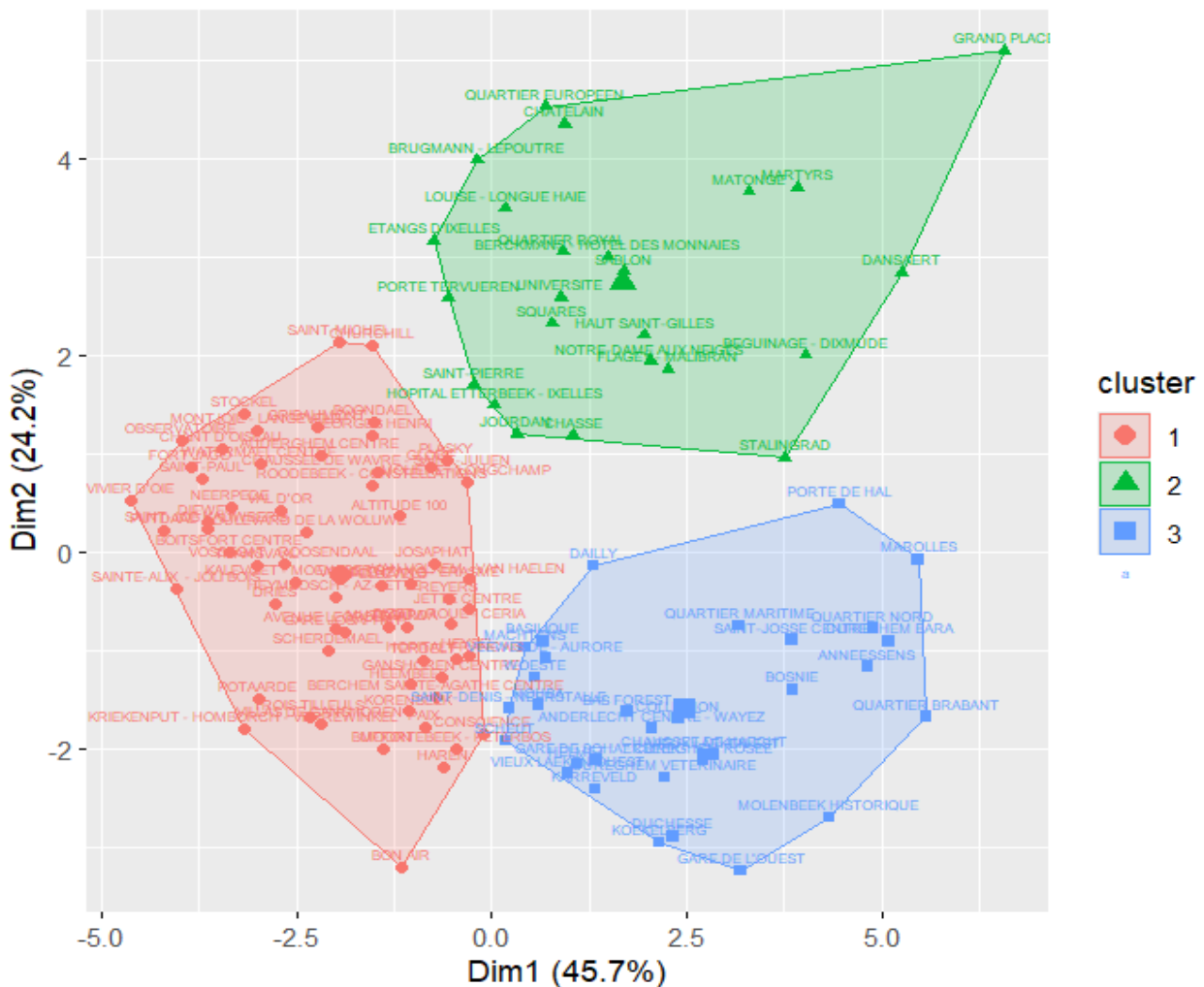
onderaan (West, Noord en Zuid) en vervolgens naar het kwadrant rechtsboven (Brussel-Elsene). Gender is een mengeling van de vorige twee variabelen en gaat in een rechte lijn van V+ (relatief grootste aandeel vrouwen in de populatie) naar V in het midden (groter aandeel vrouwen) en vervolgens naar het kwadrant rechtsonder naar M (groter aandeel mannen) en het kwadrant rechtsboven naar M+ (grootste aandeel mannen).

4. Hiërarchische classificatie: naar een typologie van de wijken

De PCA is ook bijzonder nuttig om de dimensie van de gegevens te verkleinen alvorens andere methoden zoals clustering toe te passen. Om de structuur van de gegevens beter te begrijpen, hebben we verschillende methoden van hiërarchische classificatie toegepast om de wijken te groeperen op basis van overeenkomsten, volgens de hoofdcomponenten die uit de 14 kwantitatieve variabelen werden opgebouwd. We hebben

verschillende aggregatiemethoden getest; het gaat om algoritmen die verschillende procedures gebruiken om de wijken in verschillende klassen te groeperen. We hebben gebruik gemaakt van de methode van Ward³, die de interne variantie binnen een klasse minimaliseert bij elke opeenvolgende fusie, wat een redelijk evenwichtige uiteindelijke eindindeling oplevert. Het optimale aantal clusters op basis van deze methode is 3.

FIGUUR 6 : Typologie van de wijken met 3 clusters

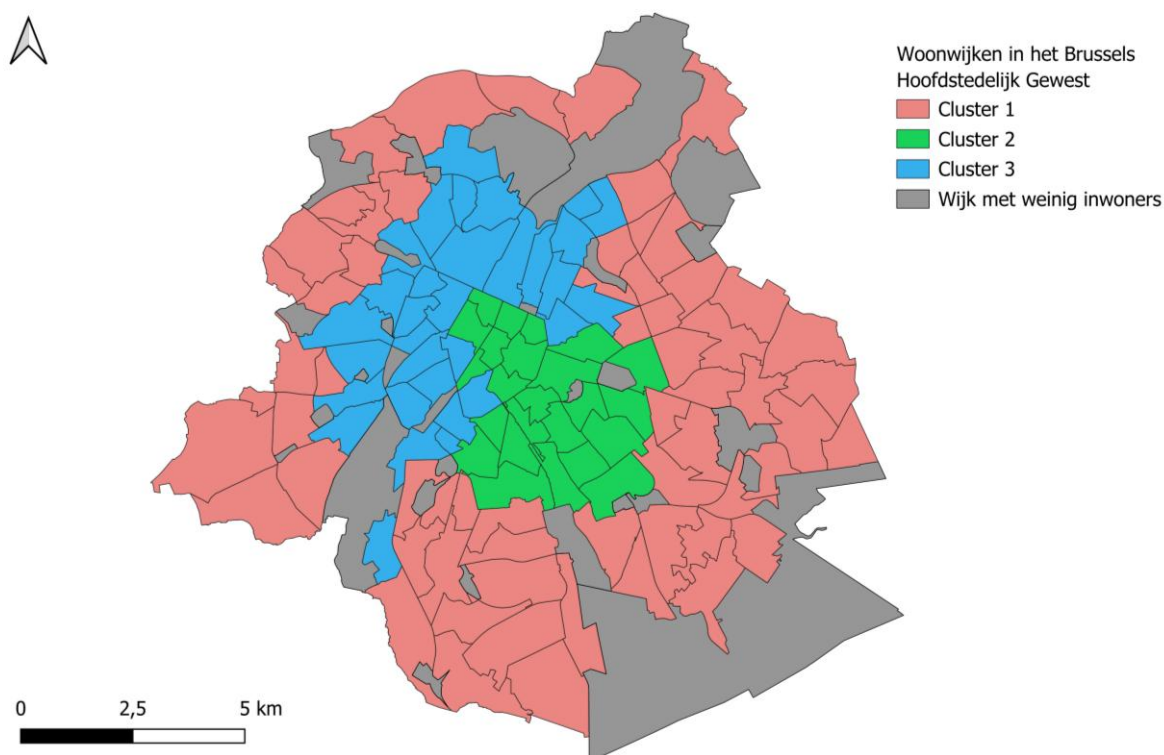
3. Over de opklimmende hiërarchische classificatie, zie: https://mtes-mct.github.io/parcours_r_module_analyse_multi_dimensionnelles/classification-clustering.html#a-classification-ascendante-hi%C3%A9rarchique-cah. Over de functie HCPC (Hierarchical Clustering on Principal Components) van het Package FactoMiner met software R, zie: <https://cran.r-project.org/web/packages/FactoMiner/FactoMiner.pdf> p.28.

De typologische indeling kent aan elke wijk een groep toe. Door dit kenmerk te gebruiken, kan men de indeling in kaart brengen om ze concreet in de gewestelijke ruimte te visualiseren.

Voor **cluster 1** (rood) zagen we een dominantie van wijken met hoge inkomens, veel groen en een hoog

aandeel alleenstaanden ouder dan 65 alsook, zij het in mindere mate, een hoog aandeel huishoudens met kinderen. De variabelen in verband met criminaliteit en die met betrekking tot werkzoekenden zijn veel lager dan elders. Vanuit ruimtelijk oogpunt omvat deze cluster de 'perifere' wijken van het Brussels gewest.

FIGUUR 7 : Cartografie van de wijken in 3 clusters

Cluster 2 (groen) staat tegenover cluster 1 op de eerste dimensie, terwijl hij op de tweede dimensie tegenover cluster 3 staat (Figuur 6). Deze cluster wordt gekenmerkt door een hoog percentage alleenstaanden jonger dan 30, handelszaken en een hoger aandeel personen afkomstig uit OESO-landen (expatwijken). De cluster omvat de wijken met de laagste waarde voor huishoudens met kinderen en het hoogste aandeel fietsdiefstallen. De mannelijkheid is positief, net als geweld in de openbare ruimte en de interventies van de DBDMH wegens brand. Deze cluster omvat de centrale wijken en de wijken in het zuidoosten die niettemin dicht bij het centrum liggen.

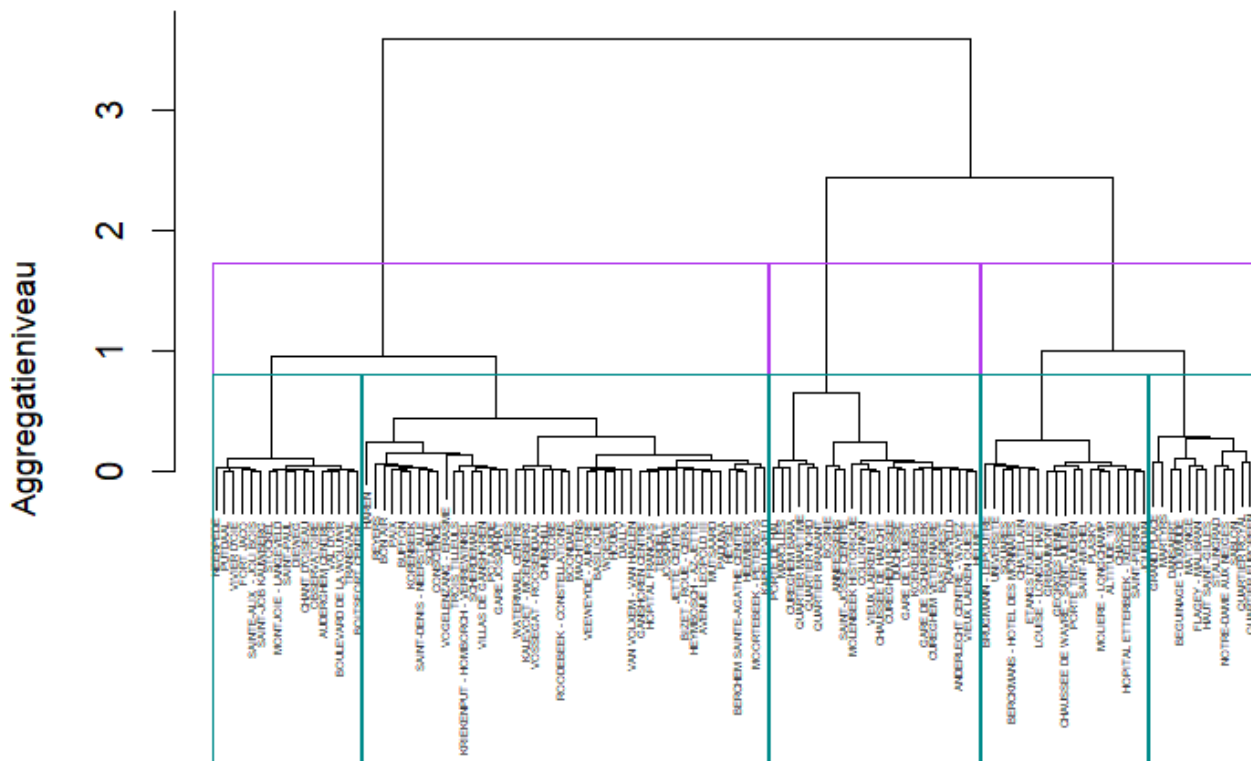
Cluster 3 (blauw) wordt gekenmerkt door wijken met de hoogste percentages werkzoekenden en

personen afkomstig uit Noord-Afrika en Turkije, een hoge bevolkingsdichtheid en dus bebouwd gebied, het hoogste aantal DBDMH-interventies wegens brand, en een hoger percentage mannelijkheid dan elders, en dus, als gevolg van een spiegeleffect, door globaal lagere inkomens in het algemeen en minder groen. Deze cluster omvat de hoogste waarden voor geweld in de openbare ruimte, met inbegrip van bedreigingen, seksueel geweld en wapendracht, en in mindere mate voor de variabele "drugs". Het gaat voornamelijk om de wijken in het noordwesten van het gewest die niettemin dicht bij het centrum liggen. Tot slot gaat het om wijken die worden gekenmerkt door een hoog aandeel huishoudens met kinderen, in tegenstelling tot cluster 2.

Het is mogelijk om deze typologie met 3 clusters verder te verfijnen tot een andere typologie met 5 clusters. Deze laatste typologie is gebaseerd op dezelfde gegevens en ziet hoe cluster 1 en cluster 3 telkens in twee groepen worden opgesplitst, wat dus resulteert in 5 klassen. Onderstaand boomdiagram illustreert de aggregatie van de wijken en toont de opeenvolgende fusies van de clusters ("proces van boomvorming"). Het aantal doorkruiste takken voor een bepaalde hoogte van het boomdiagram (gekleurde horizontale lijnen) geeft het aantal in aanmerking genomen klassen aan. De

verticale as wordt de hoogte van de boom genoemd. Dit is een eenheid die het aggregatieniveau aantoont. Een onderverdeling in drie klassen wordt op een hoger niveau uitgevoerd en leidt daarom tot meer globale en minder homogene klassen, terwijl een onderverdeling op een lager niveau vijf meer homogene en meer gedetailleerde klassen oplevert.

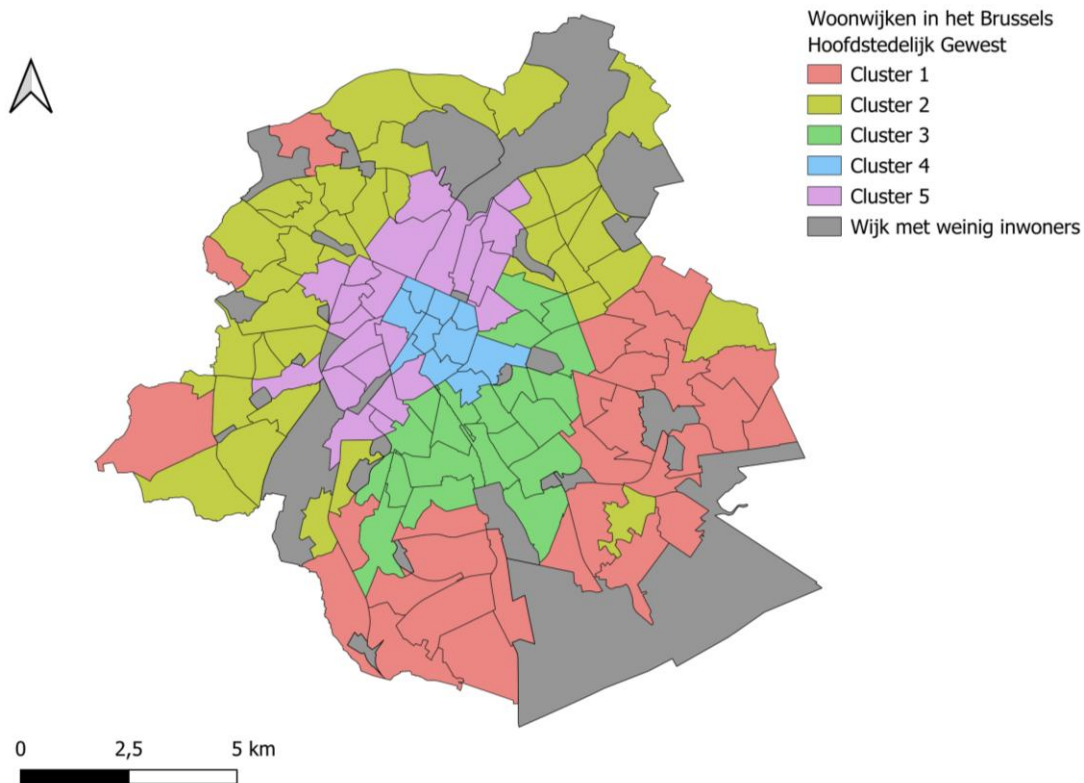
FIGUUR 8 : Boomdiagram - Groeperingen in 3 en 5 klassen

Na analyse van de kenmerken van de wijken en de variabelen die deze scheidingen beïnvloeden, kunnen we de typologie verfijnen om verschillen binnen de groep te identificeren die secundair zijn, maar zeer sterk aanwezig in de eindindeling met drie clusters.

De ruimtelijke voorstelling van de typologie met 5 clusters (Figuur 9) toont eveneens een coherente territoriale structurering in groepen van vrij aangrenzende en goed verzamelde wijken.

FIGUUR 9 : Cartografie van de wijken in 5 groepen

De perifere wijken kunnen dan worden verdeeld in twee groepen die echter nog steeds negatieve waarden hebben op de eerste dimensie, i.e. met een lage criminaliteit. Daarnaast hebben ze hogere inkomens, een hoger percentage groene ruimten en een hoger aandeel alleenstaanden ouder dan 65 met elkaar gemeen. **Cluster 1** (rood) betreft echter voornamelijk het zuidoosten van het gewest, met enkele van de hoogste inkomens en hoogste percentages alleenstaanden ouder dan 65 en groene ruimten, evenals een bovengemiddeld aandeel huishoudens met kinderen. Aan de andere kant heeft deze cluster een zeer laag aandeel werkzoekenden en personen afkomstig uit Noord-Afrika en Turkije, en een zeer laag aandeel mannen (het gaat dus om wijken met een meerderheid aan vrouwen in de bevolking); de cluster heeft ook een zeer lage dichtheid en een vrij laag aantal DBDMH-interventies wegens brand. **Cluster 2** (kaki) wordt daarentegen vooral gekenmerkt door een hoger aandeel huishoudens met kinderen, veel lagere inkomens, weinig fietsdiefstallen en minder personen afkomstig uit OESO-landen.

De wijken in het centrum en het zuidoosten maar dicht bij het centrum worden nog steeds gekenmerkt door een hoog aandeel alleenstaanden jonger dan 30 en fietsdiefstallen, evenals een zeer laag aandeel huishoudens met kinderen. Ze onderscheiden zich hier met enerzijds **cluster 3** (groen) die in grotere mate wordt gekenmerkt door personen afkomstig uit OESO-landen en inbraken, terwijl **cluster 4** (blauw) meer wordt gekenmerkt door mannelijkheid, winkelpanden op het gelijkvloers, geweld en drugs.

Tot slot omvat **cluster 5** (lila) de wijken in het noordwesten van het gewest die weliswaar dicht bij het centrum liggen⁴. Deze cluster blijft dicht bij de cluster die verscheen in de typologie met 3 groepen en wordt gekenmerkt door lage inkomens, een hoog aandeel werkzoekenden, personen afkomstig uit Noord-Afrika en Turkije alsook door mannelijkheid en bevolkingsdichtheid. De cluster is ook sterk positief voor geweld in de openbare ruimte.

4. Op te merken valt dat het grosso modo gaat om de Ruimte voor Versterkte Ontwikkeling van Huisvesting en Renovatie zoals door het Brussels gewest bepaald in 1993, vroeger ook de "arme sikkel" genoemd.

Dit typologisch werk in verband met de wijken toont een nieuwe en interessante structurering van de wijken in 3 of 5 types. Het illustreert het belang van het stedelijke weefsel en van bebouwing in de kenmerken van de clusters van wijken die hier worden vastgesteld. Ruimtelijkheid lijkt de latente verklarende variabele te zijn, hier benaderd door de tegenstelling tussen bevolkings- en bebouwingsdichtheid enerzijds en het vergroeningsniveau anderzijds, waarbij de eerste variabele sterk en positief samenhangt met feiten van geregistreeerde criminaliteit. Deze tegenstelling werkt parallel met een andere structurerende as, i.e. het aandeel werkzoekenden en de mediane inkomens. Een derde gecorreleerde as is de as die, zij het op minder karikaturale wijze dan de vorige twee assen, het aandeel personen afkomstig uit

Noord-Afrika en Turkije afzet tegen dat van personen afkomstig uit OESO-landen. Wat betreft de criminaliteit stellen we vast, als we de andere factoriële vlakken analyseren, dat geregistreeerde feiten van fietsdiefstal en inbraak de neiging hebben om in grotere mate gecorreleerd te zijn met minder dichtbevolkte wijken met hogere inkomens.

Het is daarom mogelijk om zeven tegenstellingen op zeer algemene wijze als volgt samen te vatten. Deze tabel is een samenvatting, afgeleid van de PCA en de hiërarchische classificatie van de belangrijkste structurele assen die de verschillende soorten geïdentificeerde wijken (de latente dimensies) van elkaar onderscheiden.

TABEL 2 : Waargenomen algemene tegenstellingen tussen variabelen

Dichtheid bevolking en bebouwing	Vergroeningspercentage
Werkzoekenden	Mediane inkomens
Noord-Afrika en Turkije	OESO
Handelszaken en alleenstaanden jonger dan 30	Alleenstaanden ouder dan 65
Mannelijkheid	Vrouwelijkheid
Hoge geregistreeerde criminaliteit	Lage geregistreeerde criminaliteit
Drugs en stedelijk geweld	Inbraken en fietsdiefstallen

Conclusie

Deze analyse van variabelen van geregistreeerde criminaliteit in relatie tot sociaaleconomische en demografische variabelen heeft de aandacht gevestigd op een nieuw inzicht, dat onuitgegeven is, in het grondgebied. Om te beginnen hebben we de relatie bestudeerd tussen verschillende heterogene variabelen en de manier waarop de variabelen van geregistreeerde criminaliteit passen in een bredere kijk op de context van de wijken. Ten tweede heeft

de typologische structurering van wijken in drie clusters de ruimtelijkheid en centraliteit van criminaliteit in het Brussels gewest aangetoond, die afneemt naarmate de afstand tot het centrum van de stad groter wordt. Op basis van de uitgevoerde typologische analyse kunnen de drie geïdentificeerde clusters als volgt worden samengevat op basis van hun kenmerken:

TABEL 3 : Kenmerken van de wijken ingedeeld in 3 clusters

Cluster 1: periferie	Cluster 2: centrum - zuidoosten	Cluster 3: centrum - noordwesten
Inkomens +++	Inkomens -	Werkzoekenden +++
Vergroening +++	Dichtheid +++	Noord-Afrika en Turkije +++
Alleenstaanden ouder dan 65 +++	Handelszaken/alleenst. jonger dan 30 +++	Mannelijkheid +++
Huishoudens met kinderen +	Huishoudens met kinderen ---	Dichtheid ++
Vrouwelijkheid +++	OESO +++	Huishoudens met kinderen +
Criminaliteit --	Criminaliteit ++ (vooral fietsdiefstal)	Stedelijk geweld +++ Drugs ++
DBDMH --	DBDMH ++	DBDMH ++

We herhalen dat correlatie geen synoniem van oorzakelijk verband is en dat twee variabelen met hoge waarden voor dezelfde wijk niet noodzakelijk betekenen dat de ene de andere beïnvloedt of verklaart. Bovendien weerspiegelt de geregistreerde criminaliteit zowel de aangiftebereidheid van burgers als de proactiviteit van de politie op het vlak van opsporing en controles.

Niettemin, en ondanks deze methodologische voorzichtigheidsmaatregelen, toont de voorliggende analyse aan dat wijken met een hogere bevolkingsdichtheid, een lager mediaan inkomen en een hogere werkloosheidsgraad significant hogere criminaliteitscijfers vertonen. Deze resultaten suggereren (en bevestigen) dat criminaliteit nauw samenhangt met sociaaleconomische en structurele factoren, eerder dan met geïsoleerde individuele gedragingen. Zij pleiten dan ook voor duurzame en gerichte beleidsmaatregelen die inzetten op versterking van het onderwijs, voortzetting van inspanningen inzake stadsvernieuwing, huisvesting en inrichting van de openbare ruimte, en bevordering van sociale en economische integratie. Het aanpakken van deze hefbomen lijkt essentieel om sociale en territoriale ongelijkheden te verminderen en op lange termijn een klimaat van veiligheid en cohesie te bevorderen.

**

Op te merken valt dat de gekozen typologie zich bevindt op het snijvlak van de variabelen van geregistreerde criminaliteit en sociaaleconomische variabelen; het is echter mogelijk om de ene of de andere te kiezen, of om meer gewicht te geven aan criminaliteit in de analyse, of om bijvoorbeeld andere klassen te construeren. Het is ook belangrijk erop te wijzen dat het in de toekomst interessant zal zijn om in dit type benadering temporele gegevens betreffende de geregistreerde criminaliteit op te nemen.

De classificatie van de wijken in 5 groepen vergelijkt de huidige percepties en werpt de vraag op naar officiële territoriale referenties in administratieve aangelegenheden. Deze analyse werkt op het niveau van de wijken en omvat criminaliteitsvariabelen, terwijl dit bijvoorbeeld niet het geval is voor de typologie van de gemeenten van Belfius Bank⁵ of voor de KUL-norm over de financiering van de politiecapaciteit per gemeente, die regelmatig wordt besproken sinds de oprichting ervan in 1998.⁶ Naast het territoriale niveau zou het nuttig kunnen zijn om na te denken over de mogelijkheid om variabelen van geregistreerde criminaliteit op te nemen in deze typologieën met als doel ze te verfijnen.

Dit verkennende werk toont ook dat het belangrijk is om te beschikken over een maximum aan variabelen op het niveau van de wijken. De door de politiediensten geregistreerde criminaliteit op wijkniveau, zoals gebruikt in deze analyse, beperkt zich tot een reeks feiten waarvoor een specifieke aanvraag bij de politiediensten noodzakelijk was, evenals een voorafgaande verwerking door de strategische analisten van de politie⁷ om geval per geval de relevante en beschikbare cijfers op het niveau van de statistische sectoren te extraheren. Vervolgens hebben wij deze gegevens omgezet naar het wijkniveau. De lijst van feiten die in dit onderzoek werden gebruikt, zou baat hebben bij een verdere uitbreiding.

Het zou ook een goed idee zijn om cijfers over geregistreerde criminaliteit te ontwikkelen, te verwerken en te verspreiden onder onderzoekscentra en universiteiten om het debat aan te moedigen en de kennis en analyse van criminaliteit in de samenleving in het algemeen te verbeteren.

5. Typologie opgemaakt in 1997, bijgewerkt in 2007 en 2017. Cf. Directie Research Belfius Bank, "Sociaaleconomische" typologie van de gemeenten, Brussel, 2018. Raadpleegbaar op: https://research.belfius.be/wp-content/uploads/2018/06/Typologie-van-de-gemeenten-NL_tcm_78-150618.pdf.

6. Magali Verdonck (2024), "La norme KUL et ses implications pour les zones de police en Région de Bruxelles-Capitale", Working Paper 24/01, Departement "économie appliquée" (toegepaste economie) van de ULB, 34 p., beschikbaar op: https://dulbea.ulb.be/wp-content/uploads/2024/02/Dulbea_WorkingPaper_24.01.pdf.

7. Federale politie, Coördinatie- en steundirecties Brussel (CSD).

Wat betreft de sociaaleconomische en demografische variabelen is het noodzakelijk om het werk van inventarisatie voort te zetten en de publiekelijk beschikbare gegevens up-to-date te houden in open source, meer bepaald de gegevens van de Wijkmonitoring, met als doel hun recente en weerkerende aard voor dit type analyse te garanderen.

analysesysteem dat interterritoriale vergelijkingen en de ontwikkeling van een gemeenschappelijke gegevenscultuur op het vlak van beveiliging vergemakkelijkt.

**

Naast de empirische resultaten is deze studie ook van groot methodologisch belang: ze maakt gebruik van geavanceerde kwantitatieve methoden en een transversale en typologische benadering om een nieuw licht te werpen op de geregistreeerde criminaliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Door multivariate analyse, dimensionale reductie en classificatie te combineren, gaat het onderzoek verder dan een eenvoudige beschrijvende lezing van de cijfers en biedt het een meer gestructureerd, genuanceerd en bruikbaar begrip van de waargenomen fenomenen.

Bovendien vormt deze benadering een eerste stap die belangrijke perspectieven opent. Haar logica, instrumenten en geleerde lessen zijn potentieel reproduceerbaar en kunnen worden aangepast of gedeeld met andere gewestelijke observatoria of geïnteresseerde instellingen. Op die manier wordt de basis gelegd voor een evoluerend

Voor alle publicaties van het Observatorium: www.safe.brussels

Auteur : Nathanaël BAILLY (Observatory – cel *Security Image*)

Contact : safe.brussels – Tel : +32 (0) 507 99 11 -
contact@safe.brussels – de Lignestraat 40 , 1000 Brussel

Verantwoordelijke uitgever : Sophie LAVAUX, Directeur generaal
van safe.brussels

© safe.brussels 2026 Alle rechten voorbehouden
D/2026/14.168/2

De Franstalige versie is de originele versie van deze publicatie. Het geheel of gedeeltelijk kopiëren van deze Paper is enkel toegestaan onder uitdrukkelijke voorwaarde dat de bron duidelijk wordt vermeld als volgt: Observatory, 'Analyse van de geregistreeerde criminaliteit per wijk in het Brussels Gewest - een multivariate en typologische benadering', *Paper van het Observatorium – nr. 1*, Brussel: safe.brussels, 2026.